

Täysistunto

Keskiviikko 15.9.2021 klo 13.59—19.43

12. Lakialoite laiksi rikoslain 16 luvun 16 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 80/2020 vp Leena Meri ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.35 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Lakialoitteessani ehdotetaan lisättäväksi rikoslakiin uusi momentti, jonka mukaan vangin karkaamisesta tuomitaan myös vanki, joka jättää sovittuna aikana palaamatta vankilaan esimerkiksi lomalta tai poistuu avolaitoksen alueelta.

Voimassa olevan rikoslain säädöksen mukaan vangin karkaamista koskeva sääntely on ongelmallinen, koska se ei tunne vangin luvaton poistumista avolaitoksesta tai tilannetta, jossa vanki jättää palaamatta esimerkiksi lomalta takaisin vankilaan. Pykälässä vangin karkaamiseksi on lueteltu tilanteet, joissa vanki on pidätetty, viranomaisen huostassa tai kiinniotettu tai sotilaskurinpitolaissa tarkoitettuun arestiin määrätty henkilö, ja tällainen karkaa tai yrittää karata rangaistuslaitoksesta tai muusta säilöstä häntä vartioivan, saattavan tai kuljettavan henkilön huostasta.

Avolaitoksessa tai vankilomalla oleva vanki ei välttämättä ole valvonnassa esimerkiksi siten, että hänellä ei ole saattajaa mukana, minkä johdosta vangit saavat luvattomasta poistumisesta tai lomalta palaamatta jättämisestä korkeintaan kurinpidollisen rangaistuksen. Nämä kurinpidolliset seuraamukset tarkoittavat, että vanki voidaan siirtää takaisin suljettuun vankilaan, hänelle voidaan antaa varoitus tai hänen oikeuksiaan voidaan rajoittaa esimerkiksi rajoittamalla rahankäyttöä tai vapaa-ajan toimintaan osallistumista.

Kurinpidollista rangaistusta ei voida kuitenkaan pitää riittävänä seuraamuksena tähän tekoon nähden eikä tarkoituksenmukaisena luvattomien poistumisten ennaltaehkäisyyn kannalta. Luvaton poistuminen avolaitoksesta tai lomalta palaamatta jättäminen on rinnastettavissa vankilasta pakenemiseen, joten teko pitää tuomita erillisenä rikoksena kuten vankilasta pakeneminenkin. Ei voi olla niin, kuten nyt joudumme joskus lehdistä lukemaan, että lomalta palataan, kun ehditään, ja niin sanotusti ”bileet on ohi” viikon, puolentoista viikon kuluttua, ja vapaaehtoisesti näin itse ratkaisee, milloin päättää lomansa.

Rikosseuraamuslaitoksen tietojen mukaan karkaamiset tai sen yritykset ovat tosin vähentyneet 10 vuoden aikana. Tilastot kertovat, että pakojen ennalta ehkäisemiseksi jokai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2021 vp

nen pako analysoidaan tarkkaan. Vuonna 2019 suljetuista laitoksista karkasi 6 vankia, joka on siis rangaistava teko pakona, kun taas avolaitoksista poistui luvatta 45 vankia. Tämä on aika merkittävä osa. Heille on myönnetty kuitenkin luottamuksellinen tilanne ja asema, että he saavat olla avolaitoksessa tai sitten pääsevät lomille.

Avolaitoksissa tulisi luvattoman poistumisen kriminalisoimisen lisäksi kiinnittää enemmän vakavasti huomiota siihen, millaisia vankeja avolaitoksiin ylipäättään siirretään. Rikosseuraamuslaitos tekee vangeista riskiarvion, jossa arvioidaan vangin aiempaa käytöstä, päihitteettömyyttä, sitoutumista koulutusohjelmaan tai vastaavaan. Ennen kaikkea kyseessä on kokonaisvaltainen arvio. Avolaitokseen tulee mielestäni siirtää vain ne ihmiset, jotka eivät ole vaarallisia muille, ja painoarvoa tulee antaa myös teoille, joista tekijä on tuomittu.

Ehdotan siis rikoslain 16 luvun 16 pykälään uuden 2 momentin, joka koskee vangin karkaamista, ja 2 momentti kuuluisi, että ”vangin karkaamisesta tuomitaan myös vanki, joka jättää sovittuna aikana palaamatta vankilaan tai poistuu luvatta avolaitoksen alueelta”, ja tässä on rangaistuksena sakkoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.40 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää edustaja Merta erinomaisesta lakialoitteesta. Lakialoite puuttuu selkeään epäkohtaan lainsäädännössämme, ja siksi olisikin suotavaa, että edustaja Meren tekemän lakialoitteen myötä asian korjaaminen saataisiin liikkeelle.

Kansalaisten kanssa keskustellessa nousee monesti esille huoli siitä, kuinka Suomessa tuomittavat rangaistukset ovat vähäisiä tekojen vakavuuteen nähden. Asian kannalta suurin ongelma ei välttämättä ole lainsäädäntömme rangaistusasteikossa, vaan siinä, miten rangaistukset käytännössä toteutuvat. Sen lisäksi, että tuomittavissa rangaistuksissa painotetaan rangaistusasteikon kevyempää päätä, usein tästäkin suoritetaan vankilassa vain puolet. Ensikertalaiseksi luokitellaan meillä varsin lepsusti niitäkin, jotka todellisuudessa ovat syyllistyneet rikoksiin jo useampaan kertaan.

Kun yhä enemmän painotetaan vankien yhteiskuntakelpoisuutta koskevia näkökulmia, on päädytty tilanteeseen, jossa suoritettavat tuomiot ovat lyhyitä ja yhä useampi vanki suorittaa rangaistustaan avolaitoksessa. Myös vangeille myönnettävät lomat ovat normaali käytäntö.

Arvoisa puhemies! Ei siis ole ihme, että kaikkien näiden seikkojen jälkeen kansalaisille muodostuu kuva lepsusta järjestelmästä. Rangaistukset ovat lyhyitä, niitä ei tarvitse suorittaa loppuun, ja suoritustapakin on jotain muuta kuin käsitys perinteisestä vankilatuomios-
ta.

Jos tähän yhtälöön lisätään se, että lomilta voi jättää palaamatta tai että avolaitoksesta voi poistua luvatta, rapauttaa se entisestään uskoa järjestelmäämme. Ei voi olla niin, että näistä on seuraamuksena korkeintaan kurinpidollisia toimia. Käytännössä kyse on karkaamisesta, ja siitä tulisi tuomita sitä vastaava rangaistus.

Kannatan edustaja Meren aloitetta, jotta jatkossa voitaisiin vähentää vankien luvattomien poissaolojen määrää. Asian korjaaminen olisi tärkeää myös sen kannalta, että kansalaisten uskoa järjestelmäämme saataisiin palautettua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2021 vp

18.43 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Tynkkyselle kannatuksesta lakialoitteelleni.

Meillä on rikosoikeudellisessa järjestelmässä monia puutteita, joita itse haluaisin muuttaa. Yksi on tietysti seksuaalirikosten rangaistukset, ja toinen on rangaistuksen mittaamista koskevat kysymykset. Mutta on ensinnäkin juuri tämä, keitä avolaitoksissa on, kuinka monta murhaa ja muuta vakavia henkirikoksia tehneitä on. He ovat saaneet erityisen luotamusaseman ja käyttävät tätä väärin eivätkä palaa lomalta. Minusta on hyvin merkillistä, että tästä ei ole rikoslaissa rangaistavaa säädöstä.

Toivottavasti tämä etenee. Voin sanoa, että jos perussuomalaiset olisivat hallituksessa, tämäntyyppiset asiat olisivat asioita, joita haluaisimme kiristää, koska tämäntyyppiset asiat eivät mahdu kansalaisten oikeustajuun. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.